

บทที่ ๖ หลักธรรมาภิบาลและสันติภาพ

วัตถุประสงค์การเรียนรู้ประจำบท

เมื่อได้ศึกษาบทนี้แล้ว ผู้ศึกษาสามารถ

๑. อธิบายความหมาย ความเป็นมา ความสำคัญของธรรมาภิบาลและหลักธรรมาภิบาลได้
๒. อธิบายความหมาย ความเป็นมา ความสำคัญและลักษณะของสันติภาพได้
๓. วิเคราะห์หลักธรรมในการสร้างสันติภาพ
๔. นำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้
๕. นำความรู้ไปอบรมเยาวชนและเผยแพร่กับประชาชนเพื่อปลูกฝังหลักการปกครองที่ดีและอยู่ร่วมกันได้

ขอบข่ายเนื้อหา

- ความหมายของธรรมาภิบาล
- ความเป็นมาของธรรมาภิบาล
- ความสำคัญของธรรมาภิบาล
- หลักธรรมาภิบาล
- สันติภาพ
- ความสัมพันธ์ของธรรมาภิบาลและสันติภาพ

๖.๑ ความนำ

ในภาวะปัจจุบัน การเมืองการปกครองถึงแม้จะมีลักษณะเป็นประชาธิปไตย แต่การบริหารจัดการในความเป็นจริง อาจจะไม่ใช้การบริหารที่ดีก็ได้ นั้นย่อมส่งผลที่ก่อให้เกิดการทุจริต ประพฤติมิชอบ ขาดเสถียรภาพทั้งในภาครัฐ และภาคธุรกิจเอกชนและภาคประชาชน ขาดการประสานประโยชน์และนำไปสู่การบริหารจัดการที่ขาดประสิทธิภาพ

การบริหารจัดการที่ดีในรูปของการปกครองที่ดี หรือ “หลักธรรมาภิบาลและสันติภาพ” จึงมีความจำเป็นและสำคัญยิ่งต่อประเทศกำลังพัฒนาโดยเฉพาะประเทศไทยและหลายๆ ประเทศที่กำลังพัฒนา ซึ่งหลักธรรมาภิบาลและสันติภาพ มุ่งเน้นที่ทุกภาคส่วน ทั้งภาครัฐ ภาคธุรกิจเอกชนและภาคประชาชน จะต้องร่วมมือกันในการพัฒนา โดยต่างฝ่ายต่างทำหน้าที่ของตนเอง ให้โปร่งใสตรวจสอบได้ การมีส่วนร่วมทประสานประโยชน์ ซึ่งกันและกันย่อมนำมาพาประเทศชาติไปสู่ความเจริญงอกงามและก่อให้เกิดความสันติสุข เมื่อทุกภาคส่วนมี ความเข้าใจในหลักธรรมาภิบาลและสันติภาพย่อมนำมาให้ประเทศมีการพัฒนาไปในทิศทางที่ถูกต้องและเหมาะสม ส่งผลให้ประชาชนภายในประเทศมีการกินดีอยู่ดีและมีสุขภาพแข็งแรง ประกอบกับประเทศไทยได้ใช้หลักธรรมในการบริหารประเทศซึ่งสามารถสร้างสันติภาพให้กับสังคมไทยได้ เช่น หลักพรหมวิหาร ๔ หลักทวารวาสธรรม ๔ และ สังคหวัตถุ ๔

การศึกษาธรรมาภิบาลและสันติภาพในบทนี้จะศึกษาเกี่ยวกับความหมาย ความเป็นมา ความสำคัญ และหลักสันติภาพ ที่มีความจำเป็นต่อการอยู่ร่วมกันของคนในสังคม ซึ่งส่งผลให้มนุษย์อยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขตลอดไป

๖.๒ ความหมายของธรรมาภิบาล

คำว่า “ธรรมาภิบาล” นี้เป็นศัพท์ใหม่ในวงวิชาการไทยที่ใช้กันมาหลังการใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับปี พ.ศ. ๒๕๔๐ ผู้เริ่มใช้คำนี้แรกก็คือ อธิยุทธ บุญมี โดยบัญญัติ คำว่า “ธรรมรัฐ” ซึ่งแพร่หลายอยู่ในช่วงต้นๆ ก่อนที่ ราชบัณฑิตยสถานได้บัญญัติศัพท์ใหม่ขึ้นใช้เรียกว่า “วิธีการปกครองที่ดี” แต่ก็ไม่ได้รับความนิยมเท่าที่ควร ดังจะเห็นได้จากระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีที่ประกาศใช้ แต่กลับไปใช้คำว่า “วิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี” แทน แต่ในขณะนี้ผู้เขียนจะขอใช้คำว่า “ธรรมาภิบาล” เพื่อให้ผู้อ่านได้เข้าใจในทิศทางเดียวกัน

คำว่า “ธรรมาภิบาล” มีนักคิดและนักวิชาการให้ความหมายไว้หลายทัศนะดังนี้

“ธรรมาภิบาล” แปลมาจากภาษาอังกฤษว่า “Good Governance” หมายถึง การปกครองหรือการบริหารจัดการที่ดี ซึ่งสามารถนำไปใช้ได้ทั้งภาครัฐและเอกชน ธรรมที่ใช้ในการบริหารงานนี้มีความหมายอย่างกว้าง รวมถึงศีลธรรม คุณธรรม จริยธรรมทางศาสนา และความถูกต้องชอบธรรมทั้งปวง ซึ่งวิญญูชนพึงมีและพึงประพฤติปฏิบัติ อาทิ ความโปร่งใส ตรวจสอบได้ นอกจากนี้ยัง หมายถึง การบริหารบ้านเมืองที่โปร่งใสด้วยจริยธรรม ส่วนธรรมาภิบาลในภาคเอกชน หมายถึง การบริหารจัดการธุรกิจที่เป็นธรรมและโปร่งใส โดยที่ผู้มีอำนาจบริหารจัดการธุรกิจนั้นๆ มีความรับผิดชอบต่อนักและผู้และผลการกระทำของตนต่อผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียกับบริษัททุกราย รวมถึงผู้ถือหุ้น เจ้าหนี้ พนักงาน รัฐ ลูกค้า คู่ค้า ตลอดจนประชาชน

พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต) ได้กล่าวว่า “ธรรมาภิบาล” ภาษาอังกฤษคือ “Good Governance” คำจำกัดความที่ใช้โดยราชการเมืองไทยเรียกว่า ระบบบริหารกิจการที่ดี ตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ. ๒๕๔๒ ธรรมาภิบาลในประเทศไทย ธนาคารโลก (World Bank) เป็นผู้ใช้คำนี้ครั้งแรกในโลก คำว่า “Good Governance” พบว่ามีใช้ในรายงานธนาคารโลก แต่ปรากฏว่าธนาคารโลกไม่ได้นำมาพัฒนา ฝ่ายที่นำคำว่า “Good Governance” มาใช้อย่างจริงจังคือ UNDP (องค์การพัฒนาแห่งสหประชาชาติ) นำมาพัฒนาในปี พ.ศ. ๒๕๔๐ เขามากำหนดให้ใช้ “Good Governance” ทั่วโลก สังเกตว่าสมัยนั้นในประเทศไทยยังไม่ได้เรียกว่า “ธรรมาภิบาล” แต่เรียกว่า “ธรรมรักษ์” บ้าง “กลไกประชารัฐที่ดี” บ้าง และ “การบริหารที่ดี” บ้าง หลักธรรมาภิบาลนั้นต้องมี ๓ ส่วนรวมกันคือ ภาคธุรกิจเอกชน ภาคประชาสังคม และภาครัฐ

ธรรมาภิบาลต้องมียอดประกอบ ๓ ด้าน คือ

๑. ธรรมาภิบาลด้านธุรกิจ (Economic Good Governance) ประเทศไทยเศรษฐกิจตกต่ำในปี พ.ศ. ๒๕๔๐ เพราะมีปัญหาด้านเศรษฐกิจ เรียกว่า ธรรมาภิบาลธุรกิจบกพร่อง

๒. ธรรมาภิบาลด้านการเมือง (Political Good Governance) ประเทศไทยมีการเมืองแบบลุ่มๆ ดอนๆ ปัญหารัฐธรรมนูญใช้ไม่ต่อเนื่อง เรียกว่า ธรรมาภิบาลด้านการเมืองบกพร่อง

๓. ธรรมาภิบาลด้านราชการ (Bureaucracy Good Governance) ประเทศไทยพัฒนาประเทศที่ไร ก็มีปัญหาการทุจริตคอร์รัปชั่น ฉ้อราษฎร์บังหลวง เรียกว่า ธรรมาภิบาล ด้านราชการบกพร่อง

บุษบง ชัยเจริญวัฒน์ ได้รวบรวมคำนิยามของบุคคลสำคัญที่มีบทบาทในการส่งเสริมธรรมาภิบาลไว้ดังนี้

“...ธนาคารโลกให้ความหมาย “Good Governance” ไว้ว่า เป็นลักษณะและวิถีทางของการใช้อำนาจในการใช้ทรัพยากรทางเศรษฐกิจและทางสังคมของประเทศ เพื่อพัฒนาอย่างยั่งยืน ส่วน พรนพ พุกกะพันธ์ ให้ความหมาย Good Governance” ไว้ว่า เป็นผลลัพธ์ของการจัดกิจกรรมซึ่งบุคคลหรือสถาบันทั่วไป ทั้งภาครัฐและภาคเอกชนมีผลประโยชน์ร่วมกัน ได้กระทำไปในหลายทางมีลักษณะเป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง ซึ่งอาจนำไปสู่การผสมผสานประโยชน์ที่หลากหลายที่ขัดแย้งกันได้ โดยนัยความหมายของธนาคารโลก เป็นการชี้ให้เห็นความสำคัญของการมีธรรมาภิบาลเพื่อช่วยในการฟื้นฟูเศรษฐกิจของประเทศ ทั้งนี้ รัฐบาลสามารถให้บริการที่มีประสิทธิภาพ มีระบบที่ยุติธรรม มีกระบวนการกฎหมายอิสระทำให้การดำเนินการให้เป็นไปตามสัญญา อีกทั้งระบบราชการ ฝ่ายนิติบัญญัติ และสื่อที่มีความโปร่งใส รับผิดชอบและตรวจสอบได้ องค์การสหประชาชาติได้อธิบายความหมาย ธรรมาภิบาลว่า เพราะเป็นหลักการพื้นฐานในการสร้างความเป็นอยู่ของคนในสังคมทุกประเทศให้มีการพัฒนาที่เท่าเทียมกัน และมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น การดำเนินการนี้ต้องเกิดจากความร่วมมือระหว่างภาครัฐและภาคเอกชน เพื่อกระจายอำนาจให้เกิดความโปร่งใส ธรรมาภิบาลคือการมีส่วนร่วมของประชาชน และสังคมอย่างเท่าเทียมกัน และมีคำตอบพร้อมเหตุผลที่สามารถชี้แจงได้

United Nations and Development Programme (UNDP) ให้ความหมายว่า ธรรมาภิบาล หมายถึง การดำเนินงานของภาคการเมือง การบริหาร และภาคเศรษฐกิจที่จะจัดการกิจการของประเทศในระดับ ประกอบด้วยกลไก กระบวนการ และสถาบันต่างๆ ที่ประชาชนและกลุ่มสามารถแสดงออกซึ่งผลประโยชน์ปกป้องสิทธิของตนเองตามกฎหมาย และแสดงความเห็นที่แตกต่างกับหลักการของการมีส่วนร่วม ความโปร่งใส ความรับผิดชอบ การส่งเสริมและสังคมยืนอยู่บนความเห็นพ้องต้องกันทางสังคม และเสียงของคนยากจนและผู้ด้อยโอกาสได้รับการพิจารณาในการจัดสรรทรัพยากรเพื่อการพัฒนา ส่วนธนาคารพัฒนาแห่งเอเชียกล่าวว่า ธรรมาภิบาลคือการมุ่งความสนใจไปที่องค์ประกอบที่ทำให้เกิดการจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้แน่ใจว่า นโยบายที่กำหนดไว้ได้ผล หมายถึง การมีบรรทัดฐานเพื่อให้มีความแน่ใจว่า รัฐบาลสามารถสร้างผลงานตามที่สัญญาไว้กับประชาชนได้

อานนท์ ปันยารชุน ได้กล่าวว่า ธรรมาภิบาล หมายถึง กระบวนการพัฒนาที่เกี่ยวข้องกับภาครัฐและเอกชน โดยเน้นองค์ประกอบที่จะทำให้เกิดการจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้แน่ใจว่า รัฐบาลสามารถสร้างงานตามที่สัญญาไว้กับประชาชน เป็นกระบวนการที่ต่อเนื่องเป็นลักษณะการใช้อำนาจมาจัดการกับทรัพยากรทางเศรษฐกิจ สังคมของประเทศ เพื่อการพัฒนา

ธีรยุทธ บุญมี อธิบายไว้ว่า แนวคิดธรรมรัฐ คือ การเป็นหุ้นส่วนกันในการบริหารและการปกครองประเทศระหว่างภาครัฐ ภาคสังคม ภาคเอกชนและประชาชน ซึ่งกระบวนการอันนี้ จะก่อให้เกิดความเป็นธรรม ความโปร่งใส ความยุติธรรม โดยเน้นการมีส่วนร่วมของคนดี ซึ่งแนวคิดนี้เกิดจากการที่ประชาชนเห็นว่าระบบราชการล่าช้าหลังทุกส่วนต้องการการปฏิรูป ต้องมีการปรับโครงสร้างราชการให้ดีขึ้น ให้ประชาชนมีส่วนร่วมมากขึ้น และประชาชนต้องการให้มีการตรวจสอบโดยสื่อมวลชน และนักวิชาการ

นายแพทย์ประเวศ วะสี อธิบายไว้ว่า การที่สังคมประกอบด้วยภาคสำคัญๆ ๓ ภาค คือ ภาครัฐ ภาคธุรกิจเอกชน และภาคประชาชน เมื่อพิจารณาถึงธรรมาภิบาลก็จะรวมความโปร่งใสความถูกต้องของสามภาคดังกล่าว ธรรมาภิบาลในทัศนะของนายแพทย์ประเวศ วะสี จึงเป็นเสมือนผลึกตันที่จะนำไปสู่การแก้ไขปัญหาของประเทศชาติ

สรุปได้ว่า ธรรมาภิบาลเป็นเครื่องมือที่เชื่อมโยงภาครัฐเศรษฐกิจ สังคม การเมือง เพื่อให้ประเทศมีพื้นฐานระบอบประชาธิปไตยที่เข้มแข็ง มีความชอบธรรมของกฎหมาย มีโครงสร้างและกระบวนการบริหารที่มี

ประสิทธิภาพ มีความโปร่งใส และสามารถตรวจสอบได้ อันจะนำไปสู่การพัฒนาประเทศและสร้างเสถียรภาพของรัฐบาลและความเจริญก้าวหน้าของประเทศ

๖.๓ ความเป็นมาของธรรมาภิบาล

คำว่า “ธรรมาภิบาล” เป็นคำศัพท์แปลมาจากภาษาอังกฤษว่า “Good Governance” เริ่มใช้กันอย่างแพร่หลายในประเทศไทย หลังจากเกิดภาวะวิกฤตทางเศรษฐกิจในปี ๒๕๔๐ สืบเนื่องจากรัฐบาลไทยได้แสดงเจตจำนงกู้เงินจาก “กองทุนการเงินระหว่างประเทศ” (IMF) และให้คำมั่นว่า “จะต้องสร้างธรรมาภิบาล” ขึ้นในการบริหารจัดการในภาครัฐ รัฐบาลไทยและกองทุนการเงินระหว่างประเทศมีความเชื่อว่า วิกฤตเศรษฐกิจที่เกิดขึ้น เป็นผลส่วนหนึ่งมาจากการบริหารจัดการที่ไม่ดี

ประเทศไทยได้กู้เงินจากกองทุนการเงินระหว่างประเทศ (IMF) เป็นเงิน ๑๗.๒ พันล้านดอลลาร์สหรัฐ เมื่อวันที่ ๒๑ สิงหาคม ๒๕๔๐ รัฐบาลไทยจึงระบุว่า จะปรับปรุงระบบบริหารงานให้มีหลักธรรมาภิบาลขึ้นในประเทศไทย โดยเงื่อนไขนี้ระบุไว้ในหนังสือแสดงเจตจำนงฉบับที่ ๑ ซึ่งเป็นนัยว่า “วิกฤตเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นในปี ๒๕๔๐ เรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน” ส่วนสำคัญอีกส่วนหนึ่งที่มาจากบริการจัดการที่ไม่ดี (ธรรมาภิบาล)

ธรรมาภิบาลจึงเป็นรากฐานสำคัญของการพัฒนาประเทศ โดยมีการพัฒนากระบวนการยุติธรรมให้ประชาชนได้รับความเสมอภาคและเป็นธรรม มีความเชื่อมั่นในกระบวนการยุติธรรมของรัฐ การพัฒนาระบบราชการให้มีประสิทธิภาพ โปร่งใส ตรวจสอบได้ ปราศจากการทุจริตและประพฤติมิชอบ เสริมสร้างความเชื่อมั่นของประชาชนในกลไกการทำงานของภาคเอกชนและภาครัฐในทุกระดับ โดยมุ่งประโยชน์สุขของประชาชนเป็นสำคัญ ในขณะที่ บุษบง ชัยเจริญวัฒน์ ได้ชี้ให้เห็นว่า “ธรรมาภิบาลเป็นแนวคิดการปกครองที่เริ่มมีวิวัฒนาการมาตั้งแต่ช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่ ๒ โดยมีการค้นหารูปแบบการปกครองที่สามารถนำประเทศไปสู่การปกครองแบบประชาธิปไตยของประเทศที่เพิ่งได้รับการปลดปล่อยจากอาณานิคมและสามารถช่วยฟื้นฟูประเทศจากความเสียหายภายหลังสงคราม เพื่อให้การบริหารภาครัฐสอดคล้องกับเศรษฐกิจและสังคมโลกที่ปรับเปลี่ยนตลอดเวลา”

ในช่วงระยะเวลา ๒๐ ปีที่ผ่านมา ประเทศพัฒนาแล้วทุกประเทศต่างทุ่มเททรัพยากรเพื่อการปฏิรูปการบริหารกิจการบ้านเมืองเป็นภารกิจที่สำคัญ สาเหตุหลักที่ผลักดันให้กระแสการปฏิรูปเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องได้แก่ภาครัฐไม่สามารถปรับตัวได้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกที่รวดเร็วรุนแรง เปิดกว้างและมีการแข่งขันสูงขึ้น เศรษฐกิจภายในประเทศตกต่ำเกิดภาวะหนี้ท่วมท้นเนื่องจากความอ่อนแอ ล้าสมัยของภาครัฐและทำให้สังคมศรีท้อในภาครัฐทั้งในเรื่องการบริหารและการทุจริตประพฤติมิชอบ จึงเห็นพ้องต้องกันว่า มีความจำเป็นต้องมี การปฏิรูปและปรับปรุงรูปแบบการปกครองใหม่ ตามแนวคิดเกี่ยวกับการปกครองที่ดี ที่เรียกว่า “ธรรมาภิบาล” (Good Governance) โดยทุกประเทศมีแนวทางการปรับปรุงการบริหารกิจการบ้านเมืองที่เหมือนกันอยู่ ๓ ประการคือ

(๑) การบริหารมุ่งประชาชน : ได้แก่ การปรับปรุงงานบริการให้มีคุณภาพ ได้มาตรฐานและรายงานผลให้สาธารณะทราบ มีความโปร่งใสในการตัดสินใจและในกระบวนการทำงาน โดยเปิดโอกาสให้ประชาชนได้รับรู้ข้อมูลข่าวสารทางราชการ ร่วมแสดงความคิดเห็น และมีส่วนร่วมในการทำงาน

(๒) การปรับเปลี่ยนบทบาทภาครัฐ : ได้แก่ การเน้นงานในหน้าที่หลักของภาครัฐ ซึ่งได้แก่การกำหนดนโยบายที่มองการณ์ไกล มีการบังคับใช้กฎหมายที่ให้ความเสมอภาคเป็นธรรมโดยกระจายงานให้บริการแก่ราชการส่วนท้องถิ่น ภาคเอกชน และองค์กรอิสระ มีส่วนร่วมในการดำเนินการ

(๓) การบริหารมุ่งผลสัมฤทธิ์ : ได้แก่ การให้ความสำคัญกับความประหยัด ความมีประสิทธิภาพ และความมีประสิทธิภาพ

สำหรับการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดีในประเทศไทยในอดีตภายใต้ระบบสมบูรณาญาสิทธิราชย์การบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมของไทยเป็นหน้าที่ของพระมหากษัตริย์ที่ทรงปกครองโดยใช้ทศพิธราชธรรมซึ่งเมื่อบริหารบ้านเมืองให้สอดคล้องตามหลักทศพิธราชธรรมแล้วย่อมเป็นการให้ความสำคัญกับสิทธิ เสรีภาพของประชาชน บริหารอย่างตรงไปตรงมา ไม่ลำเอียงหรือทุจริตทำให้ประชาชนมีความพอใจ และสังคมมีความสงบสุข ในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้มีการนำรูปแบบของระบบราชการของประเทศตะวันตกซึ่งมีการแบ่งงานตามความเชี่ยวชาญเป็นกระทรวงกรมต่างๆ มาใช้ และได้ขยายระบบราชการ เพื่อให้การบริหารงานครอบคลุมทั่วประเทศ

ต่อมา เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์มาเป็นระบอบประชาธิปไตย ในวันที่ ๒๔ มิถุนายน ๒๔๗๕ การตัดสินใจระดับชาติอยู่ในมือข้าราชการระดับสูงประชาชนไม่มีโอกาสมีส่วนร่วมในการบริหารบ้านเมืองอย่างแท้จริง ทั้งนี้ เนื่องจากพื้นฐานการศึกษาของคนไทยยังต่ำ สื่อมวลชนยังไม่มีพลัง และไม่มีการมีส่วนร่วมหรือการตรวจสอบจากประชาชนทำให้ประชาชนส่วนใหญ่ไม่สนใจในการบริหารบ้านเมืองระดับประเทศ การบริหารภาครัฐในระยะต่อมาบทบาทของรัฐ เน้นเรื่องการพัฒนาเศรษฐกิจมากขึ้น ระบบราชการขยายตัวและทวีความซับซ้อนขึ้นเรื่อยๆ ทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างรัฐกับประชาชนห่างไกลกันออกไป ประกอบกับการที่ระบบราชการขาดการตรวจสอบจากภายนอก และไม่ได้ใช้คุณธรรมในการปกครองเช่นในอดีตส่งผลให้มีการใช้อำนาจของรัฐไปละเมิดสิทธิ เสรีภาพของประชาชน มีการทุจริต ประพฤติมิชอบปรากฏบ่อยครั้งขึ้น นับเป็นสาเหตุสำคัญประการหนึ่ง ซึ่งทำให้ประเทศไทยต้องประสบกับปัญหาวิกฤตทางเศรษฐกิจในกลางปี พ.ศ. ๒๕๔๐

เมื่อมีการจัดทำรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ปี พ.ศ. ๒๕๔๐ ซึ่งเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศที่วางระบบในการบริหารกิจการบ้านเมืองที่เป็นประชาธิปไตยยิ่งขึ้น ประชาชนได้รับการคุ้มครองสิทธิ เสรีภาพ มีกลไกการตรวจสอบระบบการเมืองและระบบราชการให้ใช้อำนาจอย่างชอบธรรม และมีประสิทธิภาพ รัฐธรรมนูญฉบับนี้เป็นกฎหมายซึ่งวางรากฐานของการบริหารกิจการบ้านเมือง และสังคมที่ดีของประเทศไทยในอนาคต เป็นการพลิกกำลังของทุนภาคในสังคม เพื่อร่วมกันพัฒนาประเทศช่วยฟื้นฟูเศรษฐกิจไทยให้เจริญก้าวหน้าแล้วยังเป็นการสร้างเสถียรภาพความมั่นคงของเศรษฐกิจและสังคมของประเทศไทยให้สามารถต้านทานวิกฤตที่จะเกิดขึ้นต่อไปด้วย

การสร้างการจัดการบ้านเมืองที่ดีและให้มีลักษณะแบบธรรมาภิบาล (Good Governance) จึงมีความจำเป็นและสำคัญยิ่งต่อประเทศไทย และหลายๆ ประเทศในโลกปัจจุบัน โดยเน้นที่

๑. เป็นการสร้างความมั่นคงให้กับประเทศไทย
๒. เป็นการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแบบยั่งยืน
๓. แก่วิกฤตให้เป็นโอกาสสอดคล้องกับความต้องการของสังคมไทย
๔. เป็นการยกระดับของไทยให้ทัดเทียมกับนานาประเทศ

๖.๔ ความสำคัญของธรรมาภิบาล

ธรรมาภิบาลเป็นหลักเกณฑ์การปกครองบ้านเมืองตามวิถีทางประชาธิปไตย เป็นการปกครองบ้านเมืองที่มีความเป็นธรรม มีกฎเกณฑ์ที่ดีในการบำรุงรักษาบ้านเมืองและสังคมให้มีการพัฒนาครอบคลุมทุกภาคส่วนของสังคม รวมทั้งมีการจัดระบบองค์กรและกลไกต่างๆ ในส่วนราชการองค์การของรัฐ การบริหารราชการส่วนภูมิภาคและส่วนท้องถิ่น ตลอดจนองค์กรอิสระ องค์กรเอกชนและสมาคมต่างๆ ธรรมาภิบาลจึงเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของทุกองค์กร ไม่ว่าจะภาครัฐหรือเอกชนโดยมีหลักการที่สำคัญคือความโปร่งใส (Transparency) อธิบาย (Accountability) และความรับผิดชอบ (Responsibility)

ธรรมาภิบาลจึงมีความสำคัญต่อการพัฒนาและการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขของทุกภาคในสังคมโดยเน้นที่การสร้างความเป็นธรรม ในการพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคมให้กับทุกภาคในสังคม การที่สังคมได้มีธรรมาภิบาลนั้น เสมือนมีกลไกที่เป็นพลังขับเคลื่อนที่ดี ที่เป็นเครื่องยืนยันว่า การบริหารการจัดการทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองนั้น จะต้องอยู่บนรากฐานที่มั่นคง และเป็นที่ยอมรับของคนส่วนใหญ่ในสังคม ซึ่งรวมถึงเรื่องของประชาชนในกลุ่มผู้ด้อยโอกาสและกลุ่ม ผู้ยากจนมีกระบวนการจัดสรรทรัพยากรต่างๆ ที่เป็นธรรมต่อคนในสังคม มีการจัดการระบบเศรษฐกิจที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

แต่ในทัศนะของธนาคารโลกธรรมาภิบาลเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของนโยบายเศรษฐกิจที่ดีทั้งนี้ เนื่องจากการบริหารจัดการภาครัฐที่คำนึงถึงประสิทธิภาพ ความโปร่งใส อธิบายได้ และความรับผิดชอบ ล้วนเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งสำหรับประสิทธิภาพของระบบตลาดและการพัฒนาเศรษฐกิจ

การเมืองการปกครองในโลกปัจจุบันไม่เพียงแต่อยู่ในรูปประชาธิปไตยเพียงอย่างเดียว จะต้องคำนึงถึงการบริหารจัดการที่ดีด้วย ถ้าไม่มีการบริหารจัดการที่ดี อาจส่งผลกระทบต่อสังคมและต่อรัฐได้ ดังกรณีที่ผลการวิจัยของ Minuim Pei ในปี ค.ศ. ๑๙๙๙ (๒๕๔๒) พบว่า ประเทศที่ถือตนเองว่าเป็นประชาธิปไตย และมีการบริหารที่ดี และเป็นสังคมเปิดนั้น มีการเจริญเติบโตของรายได้ประชาชาติ เฉลี่ยปีละ ๒.๕๓% ตรงกันข้ามกับระบบการเมืองแบบปิด มีการเจริญเติบโตของรายได้ประชาชาติ เฉลี่ยปีละ ๑.๔๕ % ซึ่งหมายความว่า ประเทศที่เป็นประชาธิปไตยและมีธรรมาภิบาล มีการเจริญเติบโตดีกว่าประเทศที่ไม่เป็นประชาธิปไตยถึงร้อยละ ๘๐% และ Pei ยังกล่าวอีกว่า หากความเป็นประชาธิปไตยเพิ่มขึ้น การทุจริตในการบริหารบ้านเมืองจะลดลง

ด้วยเหตุนี้ ธรรมาภิบาลจึงมีความสำคัญในการจัดระเบียบ เพื่อให้สังคมของประเทศ ทั้งภาครัฐ ภาคธุรกิจเอกชน และภาคประชาชนของประเทศ สามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างสงบสุขและตั้งอยู่ในความถูกต้องเป็นธรรม

๖.๕ หลักธรรมาภิบาล (Good Governance)

หลักธรรมาภิบาล ตามที่ปรากฏในประเทศไทย มีอยู่ ๖ หลัก คือ

๑. หลักคุณธรรม (Morality) คือ การยึดถือและความเชื่อมั่นในความถูกต้องดีงามโดยธรรมาภิบาลให้เจ้าหน้าที่ของรัฐยึดถือหลักนี้ในการปฏิบัติหน้าที่ เพื่อเป็นตัวอย่างที่ดีแก่สังคม และส่งเสริมสนับสนุนให้ประชาชนพัฒนาตนเองไปพร้อมกัน เพื่อให้คนไทยมีความซื่อสัตย์ จริงใจ ขยัน อดทน มีระเบียบวินัย ประกอบอาชีพสุจริตจนเป็นนิสัยประจำชาติ

๒. หลักนิติธรรม (The Rule of Law) คือ การตรากฎหมาย กฎ ระเบียบ ข้อบังคับ และกติกาต่างๆ ให้ทันสมัยและเป็นธรรมเป็นที่ยอมรับของสมาชิกและสังคม โดยมีการยินยอมพร้อมใจและถือปฏิบัติร่วมกันอย่างเสมอภาค

๓. หลักความโปร่งใส (Transparency) คือการทำให้สังคมไทย เป็นสังคมที่เปิดเผยข้อมูลข่าวสารอย่างตรงไปตรงมาและสามารถตรวจสอบความถูกต้องโดยการปรับปรุงระบบและกลไกการทำงานขององค์กร ให้มีความโปร่งใส หรือเปิดโอกาสให้ประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้สะดวกนั้นคือมีระบบและกระบวนการตรวจสอบและประเมินผลที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งจะเป็นการสร้างควมไว้วางใจซึ่งกันและกัน และช่วยให้การทำงานของภาครัฐ ภาคธุรกิจ เอกชนและภาคประชาชน ปลอดภัยจากการทุจริตคอร์รัปชันได้

๔. หลักการมีส่วนร่วม (Participation) คือ กระบวนการที่เปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเข้ามามีบทบาทในการตัดสินใจดำเนินนโยบายและควบคุมสถาบัน การจัดการการใช้และรักษาทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด เช่น การไต่สวนสาธารณะ การประชาพิจารณ์ การแสดงประชามติหรืออื่นๆ เพื่อจัดการผูกขาดทั้งภาค

ธุรกิจ ภาคประชาชนและในภาครัฐ ซึ่งจะช่วยให้เกิดความเข้าใจความสามัคคีและการร่วมมือ ทั้งนี้เพื่อความ เป็นเอกภาพ

๕. หลักความรับผิดชอบ (Responsibility) ผู้บริหารตลอดจนคณะเจ้าหน้าที่ ข้าราชการทั้งฝ่าย การเมือง ข้าราชการประจำ ต้องตั้งใจปฏิบัติภารกิจตามหน้าที่อย่างดีและมีประสิทธิภาพโดยมุ่งให้บริการแก่ผู้ มารับบริการ เพื่ออำนวยความสะดวกต่างๆ มีความรับผิดชอบไม่พกพร่องต่อหน้าที่การงานที่ตนรับผิดชอบ และพร้อมที่จะปรับปรุงแก้ไขข้อเสียทันที และปฏิบัติหน้าที่ทันกับภาวะเหตุการณ์ด้วย

๖. หลักความคุ้มค่า (Value for money) ผู้บริหารต้องตระหนักว่าประเทศของเรามีทรัพยากร ก่อนข้างจำกัด ดังนั้นในการบริการจัดการ จำเป็นต้องยึดหลักความประหยัดและความคุ้มค่า

ตามที่กล่าวมาแสดงให้เห็นว่า หลักธรรมาภิบาลเป็นหลักการบริหารจัดการที่ดี เพราะมีการ ปรับวิธีคิด วิธีการบริหารราชการของประเทศไทยใหม่ทั้งระบบ โดยกำหนดเจตนารมณ์ของแผ่นดินขึ้นมา เพื่อทุกคนทุก ฝ่ายในประเทศร่วมกันคิด ร่วมกันทำ และร่วมกันรับผิดชอบ เพื่อพัฒนานำพาแผ่นดินไทยนี้ไปสู่ความมั่นคง และความสงบสุข ดังพระบรมราชโองการของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชมหาราชที่ว่า “เรา จะปกครองแผ่นดินโดยธรรม เพื่อประโยชน์สุขแห่งมหาชนชาวสยาม”

๖.๖ สันติภาพ

๖.๖.๑ ความหมายของสันติภาพ

คำว่า “สันติภาพ” (Peace) หมายถึง ภาวะแห่งความสงบ ได้แก่ เหตุการณ์ปกติ ตรงกับคำใน ภาษาอังกฤษว่า “Peace” แปลว่า “ความสงบ” และอุปสรรคที่น่ากลัวของสันติภาพคือความขัดแย้ง (Conflicts) เพราะความขัดแย้งในทุกรูปแบบนั้น ก่อให้เกิดความตึงเครียด และความตึงเครียดนี้จะนำไปสู่สิ่งที่ เรียกว่า “ความรุนแรง” (Violence) อย่างเช่นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในสังคมไทยปัจจุบันในแถบสามจังหวัด ชายแดนภาคใต้ ซึ่งเป็นรูปธรรมแห่งความขัดแย้งอย่างชัดเจน นอกจากนี้ก็ยังมี ความขัดแย้งระหว่าง คมช. กับ PTV. และกลุ่มอื่นๆ และความต้องการของชาวพุทธที่ต้องการให้บรรจุ “พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำ ชาติ” ไว้ในรัฐธรรมนูญ ปี ๒๕๕๐ แต่คณะร่างรัฐธรรมนูญไม่เห็นด้วยก็ทำให้เกิดความขัดแย้งกันขึ้น

สิ่งหนึ่งที่ทุกชีวิตรอคอย ก็คือ “สันติสุข” และ “สันติภาพ”

“สันติสุข” คือ ความสุขส่วนบุคคล (เอกพจน์)

“สันติภาพ” คือ ความสุขของคนทุกคน (พหูพจน์)

ทุกคนต้องการ “สันติสุข” แต่ทุกคนกำลังสร้างวิกฤตการณ์เต็มบ้านเต็มเมือง โดยต้องการกินดี อยู่ดี สันติภาพที่จะทำให้ชีวิตที่มีคุณภาพคือชีวิตที่มีคุณธรรม การกินกิน อยู่กินทำให้ชีวิตหมดคุณค่า

ได้มีผู้รู้ให้ความหมายและทัศนะเกี่ยวกับสันติภาพไว้ดังนี้

สันติภาพ คือการดำรงอยู่ รู้จักการพอ พอใจในสิ่งที่มีอยู่ คืออยู่อย่างพอเพียง พอแล้ว คือการปล่อย วางซึ่งการเพิ่มขึ้นของกิเลส ถ้าหากทุกๆ คนคิดไว้และทำได้

พจนานุกรมฉบับมติชน กล่าวว่า “สันติภาพ” หมายถึง ภาวะอันปลอดจากสงคราม

พิชัย ฝากทอง กล่าวว่า “สันติภาพ หมายถึง บรรยากาศของการอยู่ร่วมกันของมนุษย์ในสังคมมี ลักษณะปกติปรองดองและสามัคคีกัน ได้แก่ ความสมัครสมานสามัคคีเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันของมนุษยชาติ โดยไม่แบ่งชั้นวรรณะและเชื้อชาติศาสนา” ในขณะที่พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต) ได้กล่าวว่า สันติภาพก็ คือภาวะแห่งสันติ...สันติ แปลว่า ความสงบ คำว่า “สันติ” หรือความสงบนี้เป็นชื่อของพระนิพพาน

สำหรับหลวงพ่อบุญทาสภิกขุ ได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับสันติภาพไว้ว่า “มนุษย์ทุกคนในโลกนี้ที่อ้างตัวว่า จะเป็นผู้สร้างสันติภาพนั้น อย่างน้อยควรจะมองให้เห็นว่า ถ้าจะปล่อยให้โลกเดินอยู่ในแนวของโลกียะคือตาม

วิสัยของโลกโดยลำพังแล้ว...จะไม่มีความได้พบกับสันติภาพได้เลย เพราะวิสัยของโลกนั้นมีกิเลสเป็นเครื่องหนุหนหลังโลกีย์ การที่จะมีโอกาสพบสันติภาพได้บ้าง ก็ต่อเมื่อเราสามารถทำให้ทิศทางของโลกยอมเสียสละสันดานแห่งความเป็นโลกของตนลงบ้าง โดยยกตนขึ้นสู่ภูมิโลกกุตระแม้ว่าในโลกนี้จะมีพระอรหันต์บุคคลชั้นต่างๆ โดยไม่จำเป็นจะต้องถึงขั้นสูงเช่นพระอรหันต์ก็ได้...ก็พอที่จะประคับประคองโลกเอาไว้ได้บ้าง...”

หากยึดตามแนวที่หลวงพ่พุทธทาสกล่าวไว้... “กระบวนการสันติภาพ” ที่แท้จริงนั้นไซ้...ก็น่าจะหมายถึงกระบวนการในการเคลื่อนไหวเพื่อเปลี่ยนทิศทางโลกนั่นเอง... แต่อาจจะเป็นกระบวนการต่อสู้เคลื่อนไหวในรูปลักษณะต่างๆ ที่มุ่งไปสู่การทำให้ทิศทางโลกนั้น ลดแรงเหวี่ยงวิ่งไปสู่ “ธรรมชาติในด้านโลกีย์วิสัย” ซึ่งเป็นกระบวนการที่พยายามจะนำเอาธรรมชาติอีกด้านหนึ่งเข้ามาควบคุม “ธรรมชาติในด้านโลกีย์วิสัย” ให้เกิดความสมส่วน พอที่จะทำให้ความรุนแรงและความเป็นไปได้ของสงครามใหญ่ที่มีอัตราเสี่ยงเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ ได้ถูกลดลงให้สามารถพัฒนาการไปสู่ความเข้าใจต่อ “สันติภาพที่สมบูรณ์แบบ” ที่เป็นรากฐานของทุกสิ่งทุกอย่าง

จากความหมายดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า สันติภาพ หมายถึง ภาวะการดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันของมนุษย์ในสังคมที่มีลักษณะปรองดองและสามัคคีเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน

๖.๖.๒ ความเป็นมาของสันติภาพ

การแสวงหาสันติภาพในหมู่มนุษย์นั้น อาจกล่าวได้ว่า เริ่มต้นมาตั้งแต่มนุษย์อยู่ร่วมกันเป็นชุมชน เนื่องจากธรรมชาติของมนุษย์นั้น มีปกติมีความกลัวภัยเป็นพื้นฐาน ทั้งภัยจากธรรมชาติและภัยจากมนุษย์ด้วยกัน การป้องกันภัยทั้งสองอย่างนี้ มนุษย์สามารถกระทำได้ด้วยกรรวมตัวกันเป็นกลุ่ม และคิดค้นหาวิธีการด้วยการเคารพนับถือสิ่งที่ตนเห็นว่า “ศักดิ์สิทธิ์” เช่น ผีนางงามไม้ ภูตผีปีศาจ เทวดา พระจันทร์ พระอาทิตย์ ภูเขา และจอมปลวก เป็นต้น จนกระทั่งพัฒนาสู่การนับถือศาสนาในที่สุด

แม้มนุษย์จะมีศาสนาเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจ แต่ก็ยังไม่สามารถเป็นหลักประกันความปลอดภัยจากสงครามหรือความขัดแย้งได้โดยสิ้นเชิง เนื่องจากมนุษย์มีความโลภ และความโกรธเป็นเจ้าเรือน ดังกรณีพิพาทสงครามโลกครั้งที่ ๑ และครั้งที่ ๒ ได้อุบัติขึ้น และทำลายล้างมนุษย์เป็นจำนวนมาก

นับตั้งแต่สงครามโลกครั้งที่ ๒ สิ้นสุดลง (ค.ศ. ๑๙๕๐-๑๙๖๐) องค์การยูเนสโก (UNESCO) จึงได้สนใจเกี่ยวกับเรื่องสันติภาพอย่างจริงจัง ด้วยการส่งเสริมในเรื่องของการทำความเข้าใจอันดีระหว่างชาติอย่างกว้างขวาง ถึงกระนั้น ก็ยังไม่อาจขจัดความรุนแรงหรือความขัดแย้งระหว่างชาติต่างๆ ได้ ซึ่งนับตั้งแต่ ปี ค.ศ. ๑๙๖๐-๑๙๗๐ คือ ๑๐ ปีให้หลัง สงครามก็เพิ่มความรุนแรงขึ้นระหว่างโลกตะวันตกกับโลกตะวันออก ซึ่งมีสหรัฐอเมริกา และสหภาพโซเวียตเป็นตัวอำนวยการ โดยเฉพาะกรณีสงครามเวียดนามต่อเนื่องโดยสงครามเย็นที่ยาวนาน จนกระทั่ง ค.ศ.๑๙๗๐-๑๙๘๐ (พ.ศ. ๒๕๑๓-๒๕๒๓) ทางองค์การยูเนสโก จึงสามารถคลี่คลายสถานการณ์ได้ในระดับหนึ่ง ด้วยเพิ่มความเข้าใจอันดีงามระหว่างชาติด้วยวิธีการสร้างองค์แห่งความรู้เกี่ยวกับสันติภาพนานาชาติขึ้น เพื่อศึกษาความขัดแย้งอันเป็นผลให้เกิดสงครามอย่างจริงจัง ตัวอย่างกรณีสงครามเวียดนามเป็นกรณีศึกษา

๖.๖.๓ ความสำคัญของสันติภาพ

สันติภาพมีความสำคัญต่อมนุษยชาติ ในฐานะที่มนุษย์เป็นสัตว์สังคมที่มีความปรารถนาในการอยู่ร่วมกันโดยปราศจากศัตรูหรือและอุปสรรค อุปสรรคที่คอยขวางกั้นความสงบสุขของมนุษย์นอกจากโรคภัยไข้เจ็บแล้ว ยังมีอุปสรรคที่สำคัญ "สงคราม" (War) สงครามคือมหันตภัยทำลายชีวิตมนุษย์และทรัพยากรให้พินาศอย่างย่อยยับ ดังกรณีสงครามโลกครั้งที่ ๑ และสงครามโลกครั้งที่ ๒

วิธีสร้างศัตรูให้เป็นมิตรเพื่อนำมาซึ่งสันติภาพมีอยู่หลายวิธี แต่วิธีที่ผู้นำประเทศเอาไปใช้จนประสบความสำเร็จในการบริหารประเทศก็คือ อับราฮัม ลินคอล์น (Abraham Lincoln) อดีตประธานาธิบดี

สหรัฐอเมริกาซึ่งท่านมีวิถีกำจัดศัตรูที่นำศึกษา ดังมีเรื่องว่า “ครั้งหนึ่งในช่วงที่กำลังเกิดสงครามระหว่างฝ่ายเหนือกับฝ่ายใต้ในสหรัฐอเมริกา ประธานาธิบดีลินคอล์นได้รับเชิญขึ้นกล่าวปราศรัยในงานเลี้ยง ตอนหนึ่ง ลินคอล์นกล่าวถึงทหารฝ่ายใต้ว่า เป็นเพียงคนอเมริกันที่หลงผิดจึงไม่ใช่ศัตรูที่ต้องเข่นฆ่าให้สิ้นซาก ขณะนั้น มีคุณยายคนหนึ่งมีเลือดรักชาติอย่างรุนแรงจึงลุกขึ้นประท้วงประธานาธิบดีว่า “ไม่ควรใช้คำแบบปราณีพวกศัตรูทางที่ถูกนั้น ประธานาธิบดีต้องคิดกำจัดศัตรูให้สิ้นซาก” ประธานาธิบดีลินคอล์นตอบว่า “คุณนาย การที่ผมพูดถึงศัตรูในทางที่ดีนั้น เป็นความพยายามทำศัตรูให้เป็นมิตร การทำศัตรูให้เป็นมิตรนั้น มิใช่เป็นวิธีทำลายศัตรูที่ดีที่สุดดอกหรือ”

จึงกล่าวได้ว่า ผู้นำที่ดีต้องพยายามเปลี่ยนศัตรูให้เป็นมิตร แต่ผู้นำบางคนถนัดแต่เรื่องที่จะเปลี่ยนมิตรให้เป็นศัตรู ผู้นำที่ดีต้องสามารถเข้าไปนั่งในหัวใจของมิตรและพิชิตหัวใจของศัตรู

๖.๖.๔ ลักษณะของสันติภาพ

ลักษณะของสันติภาพก็คือความสงบสุขและความร่มเย็นเป็นปกติ รวมทั้งบรรยากาศที่เป็นมิตรไมตรีต่อกันโดยปราศจากการแบ่งแยกสีผิว เชื้อชาติ และศาสนา สามารถแบ่งลักษณะของสันติภาพออกเป็น ๒ ประเภท คือ

๑) สันติภาพภายนอก (External Peace) หมายถึง ความสงบที่เกิดจากปัจจัยภายนอก ได้แก่ การปราศจากสงคราม การแย่งชิงมวลชน การรุกรานจากอริราชศัตรู การไม่มีโจร อกศิกภัย วาดภัย อุทกภัย และทุพภิกขภัย เป็นต้น สิ่งเหล่านี้ถือว่าเป็นความสำคัญและความจำเป็นสำหรับมนุษย์ในสังคม

๒) สันติภาพภายใน (Internal Peace) หมายถึง ความสงบสุขที่เกิดจากปัจจัยภายใน คือ ศีล สมาธิ และปัญญา ที่เป็นเครื่องมือในการฝึกฝนอบรมมนุษย์ให้เป็นสัตว์ประเสริฐ จนสามารถอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างสันติ

จึงกล่าวได้ว่า ลักษณะของสันติภาพเป็นได้ทั้งรูปธรรมและนามธรรม กล่าวคือ สันติภาพภายนอกจัดเป็นรูปธรรม (Tangibility) ส่วนสันติภาพภายในจัดเป็นนามธรรม (Abstraction)

๖.๖.๕ การสร้างสันติภาพตามแนวพุทธ

หลักธรรมที่เป็นแนวทางแห่งสันติภาพนั้นมีมากมาย ได้แก่

๑. สังคหวัตถุ ๔

หลักธรรมที่เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวน้ำใจของผู้อื่น โดยเอื้อเพื่อเกื้อกูล ผูกมิตรไมตรีกันและกันซึ่งถือว่าเป็นหลักที่จะสร้างความสงบสุขให้เกิดขึ้นในสังคมและโลกได้ แบ่งออกเป็น ๔ ประการคือ

๑) ทาน คือ การให้ การเสียสละ การแบ่งปัน การเอื้อเฟื้อต่อผู้อื่นเพื่อประโยชน์ส่วนรวมไม่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตัว

๒) ปิยวาจา คือ การพูดจาด้วยถ้อยคำที่ไพเราะอ่อนหวานพูดจาด้วยความจริงใจไม่พูดคำหยาบคายและไม่ทำลายคนอื่นด้วยคำพูด

๓) อัตถจริยา คือ หลักธรรมในการสงเคราะห์ทุกอย่างหรือการประพฤตินในสิ่งที่เป็นประโยชน์ทั้งต่อตนเองและผู้อื่น

๔) สมานัตตตา คือ เป็นบุคคลที่มีความเสมอต้นเสมอปลายในความประพฤติ

จึงกล่าวได้ว่าหลักธรรมข้อนี้สอนให้คนเรามี “ความโอบอ้อมอารี วชิไพเราะ สงเคราะห์ประชาชนและวางตนให้เหมาะสม”

๒. ฆราวาสธรรม ๔

๑) สัจจะ คือ ปกติของมนุษย์ที่จะอยู่รวมกันได้ ก็จะต้องมีความจริงใจ เชื่อสัตย์ต่อตนเองและผู้อื่น ทั้งต่อหน้าและลับหลัง เมื่อเรามีความเชื่อสัตย์และยึดมั่นในคำมั่นสัญญา

๒) ทมะ คือ การข่มระงับไม่เอนเอียง ตั้งอยู่บนพื้นฐานของความถูกต้องและเป็นจริง

๓) ขันติ คือ ความอดทนต่อสิ่งต่างๆ ที่สບอารมณฺ์และไม่สບอารมณฺ์ทั้งหลาย

๔) จาคะ คือ การเสียสละประโยชน์ส่วนตนเพื่อส่วนรวม

๓. พรหมวิหาร ๔

หลักธรรมที่จะฝึกคนเราให้อยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข ไม่ว่าจะจัดตนเองอยู่ในฐานะใด อันได้แก่

๑) เมตตา คือ ความปรารถนาอยากให้อื่นและสังคมมีการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขในทุกๆ ด้าน และเป็นผู้ประสานโลกให้ร่มเย็น

๒) กรุณา คือ มีความปรารถนา รับภาวะผู้อื่นที่เดือดร้อน ช่วยแบ่งเบา นั่นคือ รู้จักสงสารเพื่อนมนุษย์ที่เกิดขึ้นมาในโลกใบนี้ด้วยกัน โดยการสงเคราะห์เขาตามสภาพที่เหมาะสมแก่สถานะภาพที่จะช่วยได้

๓) มุทิตา คือ หลักธรรมที่แสดงความจริงใจต่อผู้อื่นทั้งประสบความสำเร็จในหน้าที่การงาน และอื่นๆ

๔) อุเบกขา คือ หลักธรรมที่เป็นกลาง มองทุกอย่างว่ามนุษย์เราเป็นเรื่องธรรมดาที่จะต้องประสบทั้งในสิ่งที่ดีและไม่ดี

๔. อิทธิบาท ๔

คำว่า อิทธิบาท คือ เครื่องให้บรรลุถึงความสำเร็จตามที่ตนประสงค์ ผู้หวังความสำเร็จในสิ่งใด ต้องทำตนให้สมบูรณ์ ธรรม ๔ อย่างนี้ ย่อมต่อเนื่องกัน แต่ละอย่างๆ มีหน้าที่เฉพาะของตน คือ

๑) ฉันทะ คือ ความพอใจ ในฐานะเป็นสิ่งที่ตนถือว่าดีที่สุดในที่มนุษย์เรา ควรจะได้ ข้อนี้เป็นกำลังใจอันแรก ที่ทำให้เกิด คุณธรรม

๒) วิริยะ คือ ความพากเพียร หมายถึง การกระทำที่ติดต่อกันไม่ขาดตอน เป็นระยะยาวจนประสบความสำเร็จ คำนี้ มีความหมายของ ความกล้าหาญ เจืออยู่ด้วยส่วนหนึ่ง

๓) จิตตะ หมายถึง ความไม่ทอดทิ้งสิ่งนั้นไปจากความรู้สึกของตัว ทำสิ่งซึ่งเป็นวัตถุประสงค์นั้นให้เด่นชัดอยู่ในใจเสมอ คำนี้ รวมความหมายของคำว่าสมาธิอยู่ด้วยอย่างเต็มที่

๔) วิมังสา หมายถึง ความสอดส่องในเหตุและผลแห่งความสำเร็จ เกี่ยวกับเรื่องนั้นๆ ให้ลึกซึ้งยิ่งขึ้นไปตลอดเวลา คำนี้ รวมความหมาย ของคำว่า ปัญญาไว้อย่างเต็มที่

จากหลักธรรมที่กล่าวมา พอที่จะมองเห็นว่า มนุษย์เราถ้าทุกคนเปิดกว้าง มีจิตบริสุทธิ์ต่อตนเองและผู้อื่น ย่อมเป็นที่พึงของสังคมเพื่อนำไปสู่กระบวนการสร้างสันติภาพให้เกิดแก่มวลมนุษยชาติ แต่ทุกคนต้องมีจิตใจโอบอ้อมอารีต่อเพื่อนมนุษย์ด้วยกัน การที่จะให้คนอื่นดีมีน้ำใจต่อเรา เราต้องดีต่อคนอื่นก่อน ยิ่งให้ก็ยิ่งได้ ดังที่พระราชทานหมฺุณี (ปัญญานันทภิกขุ) ได้เขียนไว้ในหนังสือ “ยิ่งให้ยิ่งได้” ว่า

“...เราจะใช้ชีวิต เราให้เป็นประโยชน์แก่ผู้อื่นอย่างไรในวันนี้ ใช้ชีวิตให้เป็นประโยชน์แก่ชาติอย่างไร แก่ศาสนาอย่างไร และแก่ประเทศชาติอย่างไร ให้เราคิดในรูปอย่างนั้น คือคิดแต่จะให้ ไม่คิดเอา อย่าตกใจว่าให้แล้วมันจะไม่ได้ เพราะให้จึงได้ แต่ถ้าไม่ให้แล้วจะได้อะไร คนไม่ให้จะไม่ได้อะไรหรอก ถ้ายิ่งให้มันยิ่งได้...”

๖.๖.๖ มนุษย์กับการแสวงหาสันติภาพ

สโลแกนที่ว่า “โลกร่มเย็นดับเชื้อไฟได้ด้วยศาสนา” หรือ “ธรรมะไม่กลับมาโลกาจะวินาศ” เป็นสังฆธรรมที่แท้จริงที่ทุกคนและทุกชาติจะได้นำหลักธรรมทางศาสนามาประยุกต์ใช้ในการดำรงชีวิตอยู่กับสังคมอย่างสันติสุข ไม่ต้องเบียดเบียนหรือทำร้ายชีวิตผู้อื่นให้ได้รับ ความเดือดเนื้อร้อนใจ

สถานการณ์ของโลกและสังคมปัจจุบันที่มีความขัดแย้งนั้น มักใช้วิธีการตัดสินที่ก้าวร้าวรุนแรง สงครามจะไม่เกิดขึ้น ถ้าผู้มีอำนาจไม่หลงอำนาจ อันเป็นโมหะกิเลสที่ชั่วร้าย การต่อสู้ระหว่างคนต่างเผ่า การทำลายล้าง ช่มชู้กันด้วยขีปนาวุธ การฆ่าฟันกันอย่างโหดเหี้ยมเพียงเพราะมีความแตกต่างทางความคิด ความเชื่อ สิ่งเหล่านี้เกิดขึ้นก็ด้วยอำนาจแห่งความโลภ ความโกรธ และความหลง ซึ่งเป็นรากเหง้าของความเลวร้ายในทุกสถานการณ์

พระพุทธศาสนาสอนให้คนรู้จักใช้สติและปัญญาในการแก้ไขปัญหาด้วย ความไม่ประมาทดังที่พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต) ได้กล่าวคำปราศรัยในพิธีรับรางวัลสันติภาพจากองค์การยูเนสโก (UNESCO) ไว้ว่า

“...หากเราหวังจะสถาปนาสันติภาพในโลกนี้ให้สำเร็จ เราจะต้องฝึกฝนพัฒนาตนเองให้สามารถประสพสันติสุขภายใน และความสุที่เป็นอิสระ ด้วยความหลุดพ้นจากความใฝ่ทะยานหาสิ่งเสพบำเรอสุข ความใฝ่แสวงหาอำนาจและบรรดาสิทธิที่ก่อให้เกิดความแก่งแย่งและแบ่งแยกทั้งหลายภาวะนี้ จะสำเร็จได้ก็ต้องมีการฝึกฝนพัฒนาบุคคล ซึ่งก็คือภารกิจของการศึกษา...”

ปัญหาความขัดแย้งเกิดขึ้นจากความต้องการของมนุษย์ที่ไม่มีที่สิ้นสุด สมดังคำที่มหาตมะคานธี กล่าวว่า “ในโลกนี้ มีทรัพยากรที่พอเพียงสำหรับความต้องการของมนุษย์ แต่ไม่พอเพียงสำหรับความโลภของมนุษย์” ในทางพระพุทธศาสนาได้กล่าวถึงสิ่งที่มนุษย์ต้องการ คือความสุข และสิ่งที่มนุษย์ไม่ต้องการคือความทุกข์ แต่สิ่งที่สร้างความสุขให้กับมนุษย์ มี ๗ อย่าง คือ

อายุ	ได้แก่	การมีอายุยืนยาว	(อายุวัฒน์)
ทรัพย์	ได้แก่	ความมั่งคั่งร่ำรวย	(ธนวัฒน์)
ศักดิ์ศรี	ได้แก่	ความยิ่งใหญ่	(สิริวัฒน์)
ยศ	ได้แก่	ความมีอำนาจ	(ยสวัฒน์)
กำลัง	ได้แก่	ความมั่นคงเข้มแข็ง	(พลวัฒน์)
ชื่อเสียง	ได้แก่	การยกย่องชื่นชม	(วิณวัฒน์)
ความสุข	ได้แก่	ความสะดวกสบาย	(สุขวัฒน์)

มนุษย์แต่ละคนมีความต้องการเหมือนกันทั้ง ๗ อย่าง ทุกสังคมมนุษย์ย่อมมีความคิดเห็นที่คล้อยตามกันและขัดแย้งกันเป็นธรรมดา แต่ความขัดแย้งนั้น ไม่ใช่เป็นสิ่งที่เลวร้ายเสมอไป แต่ความขัดแย้งที่นำไปสู่ความรุนแรงนั้นเกิดจากมิชฌาতিฐิ คือคิดผิด เข้าใจผิด และปฏิบัติผิด สำหรับ Harold D. Lasswell กล่าวว่า ผลประโยชน์พื้นฐานซึ่งเป็นที่มาของ ความขัดแย้งมี ๘ ประการ คือ อำนาจ ความรู้ ทรัพย์สิน สุขภาพ ทักษะ ความรัก ความยุติธรรม และความเคารพ จากข้อความที่กล่าวมาแสดงให้เห็นว่า “สังคมใดไม่มีความขัดแย้ง สังคมนั้นไม่มีการพัฒนา”

๖.๖.๗ องค์กรที่เกี่ยวกับสันติภาพ

ปัจจุบันนี้มีหลายองค์กร แต่ที่เด่นๆ ได้แก่

๑. องค์การสหประชาชาติ (The United Nations : UN) องค์การสหประชาชาติเกิดขึ้น เพราะความพยายามของชาติต่างๆ ภายหลังจากสงครามโลกครั้งที่หนึ่งยุติลง ในยุคแรกเริ่มใช้ชื่อว่า “สันนิบาตชาติ” ซึ่งเกิดขึ้นจากสนธิสัญญาแวร์ซาย เป็นเพราะประชาชนจำนวนมากในฝรั่งเศส แอฟริกาใต้ สหราชอาณาจักร และสหรัฐอเมริกา เชื่อว่าองค์กรโลกที่ประกอบด้วยชาติต่างๆ จะสามารถรักษาสันติภาพและป้องกันความน่าสะพรึงกลัวของสงครามอย่างที่เกิดขึ้นในยุโรปช่วงปี พ.ศ. ๒๔๕๗-๒๔๖๑

องค์การสหประชาชาติ หรือ ยูเอ็น (United Nations : UN) เป็นองค์การระหว่างประเทศที่ก่อตั้งขึ้นอย่างเป็นทางการเมื่อวันที่ ๒๔ ตุลาคม พ.ศ. ๒๔๘๘ (๑๙๔๕) ภายหลังจากสงครามโลกครั้งที่ ๒ ยุติลง จุดประสงค์คือการนำทุกชาติทั่วโลกมาทำงานร่วมกันเพื่อสันติภาพและการพัฒนาโดยอยู่บนหลักพื้นฐานของความ

ยุติธรรม คัดค้านของมนุษย์ และความกินดีอยู่ดีของทุกคน นอกจากนี้ยังให้โอกาสประเทศต่างๆ สร้างดุลแห่งการพึ่งพาอาศัยกันและรักษาผลประโยชน์ชาติในกรณีที่เกิดปัญหาระหว่างประเทศไม่ว่าจะเป็นปัญหาด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม มนุษยธรรม ให้มีความสำคัญต่อสิทธิมนุษยชน และเป็นศูนย์กลางในการร่วมมือกันเพื่อเป้าหมายต่างๆ

ปัจจุบันนี้สหประชาชาติมีประเทศสมาชิกทั้งหมด ๑๙๒ ประเทศ (เกือบทุกประเทศในโลก) โดยมีสำนักงานใหญ่ตั้งอยู่ที่ “นิวยอร์ก” ประเทศสหรัฐอเมริกา มีสมาชิกประกอบด้วยประเทศเอกราชต่างๆ จากทุกภูมิภาคของโลก จากจำนวนสมาชิกก่อตั้ง ๕๑ ประเทศในปี ค.ศ. ๑๙๔๕ ได้เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว

สำหรับวัตถุประสงค์ในการก่อตั้งองค์การสหประชาชาติ ดังนี้

- ๑) เพื่อธำรงไว้ซึ่งสันติภาพและความมั่นคงระหว่างประเทศ
- ๒) เพื่อให้เป็นเวทีการเจรจาระหว่างประเทศ โดยยึดหลักการแห่งสิทธิเท่าเทียมกัน
- ๓) เพื่อแสวงหาหนทางระงับข้อพิพาทต่างๆ ที่เกิดขึ้นโดยสันติวิธี
- ๔) เพื่อเป็นศูนย์กลางสำหรับการประสานการดำเนินการของประชาชาติทั้งปวงในอันที่จะบรรลุจุดหมายปลายทางร่วมกัน

ประเทศไทยได้เข้าเป็นสมาชิกองค์การสหประชาชาติลำดับที่ ๕๕ เมื่อวันที่ ๑๖ ธันวาคม ๒๔๘๙ หลังจากที่สหประชาชาติได้ก่อตั้งเพียง ๑ ปี โดยนายดิเรก ชัยนาม รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศในขณะนั้น ได้ชี้แจงเหตุผลไว้ ดังนี้

๑. เพื่อความมั่นคงของไทย เนื่องจากสหประชาชาติเป็นองค์การมีกำลังมากที่สุดที่สามารถธำรงสันติภาพ และความมั่นคง และให้ความยุติธรรมสำหรับประเทศเล็กๆ อย่างไทย
๒. เพื่อแสดงให้เห็นว่า ประเทศไทยเป็นประเทศเก่าแก่ชาติหนึ่ง เนื่องจากการที่เข้าสมาชิกขององค์การโลกเป็นการยืนยันรับรองฐานะของไทยอีกครั้งหนึ่ง
๓. ไทยหวังความช่วยเหลือจากสหประชาชาติในด้านเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม
๔. เพื่อแสดงให้เห็นว่า ไทยประสงค์จะร่วมมือในการสร้างสันติภาพและความมั่นคงของโลกอย่างจริงจัง

นอกจากนี้ ในฐานะประเทศสมาชิกที่ดีของสหประชาชาติไทยได้พยายามให้การสนับสนุนบทบาทของสหประชาชาติเท่าที่สถานภาพและกำลังทรัพย์จะเอื้ออำนวยประเทศไทยได้มีบทบาทในด้านนี้มาอย่างต่อเนื่องนับตั้งแต่ยุคหลังสงครามเย็น ดังนี้

๑. ส่งทหารเข้าร่วมในกองกำลังรักษาสันติภาพฯ บริเวณชายแดนอิรัก-คูเวต (United Nations Iraq-Kuwait Observer Mission : UNIKOM) ปีละ ๕ นาย ตั้งแต่ปี ๒๕๓๔ – ปัจจุบัน
 ๒. ส่งทหารเข้าร่วมกองกำลังรักษาความปลอดภัยในอิรัก (United Nations Guards Contingent in Iraq : UNGCI) ในปี ๒๕๓๕ จำนวน ๒ พลัดๆ ละ ๕๐ นาย
 ๓. ส่งทหารหนึ่งกองพันเข้าร่วมองค์กรบริหารชั่วคราวแห่งสหประชาชาติ ในกัมพูชา (United Nations Transitional Authority in Cambodia : UNTAC) ปี ๒๕๓๔-๒๕๓๕
 ๔. ส่งเจ้าหน้าที่ตำรวจเข้าร่วมในปฏิบัติการรักษาสันติภาพในบอสเนีย-เฮอร์เซโกวีนา (United Nations Mission in Bosnia-Herzegovina : UNMIBH) ปีละ ๕ นาย ตั้งแต่ปี ๒๕๔๐-ปัจจุบัน
 ๕. ส่งทหารเข้าร่วมปฏิบัติการของสหประชาชาติในติมอร์ตะวันออก ปี ๒๕๔๒-ปัจจุบัน
 ๖. ส่งนายทหารสังเกตการณ์ ๕ นายเข้าร่วมในปฏิบัติการรักษาสันติภาพ ในเซียร์ราลีโอน (United Nations Mission in Siera Leon : UNAMSIL) ตั้งแต่ต้นปี ๒๕๔๓
๒. ทบวงการชำนัญพิเศษ (Specialized Agencies) ได้แก่

๑) องค์การแรงงานระหว่างประเทศ (International Labour Organization : ILO) มีหน้าที่... ส่งเสริมความยุติธรรมและความก้าวหน้าทางสังคมของผู้ใช้แรงงาน

๒) องค์การอาหารและเกษตรแห่งสหประชาชาติ (Food and Agriculture Organization : FAO) มีหน้าที่ เพื่อยกระดับการโภชนาการและมาตรฐานการครองชีพของมนุษย์

๓) องค์การการศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (United Nations Education Scientific and Cultural Organization : UNESCO) มีหน้าที่ เพื่อส่งเสริมความเข้าใจอันดีระหว่างชาติโดยการพัฒนาสัมพันธ์ภาพทางการศึกษา วิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรม เพื่อให้เกิดความเป็นธรรม

๔) องค์การอนามัยโลก (World Health Organization : WHO) มีหน้าที่...เพื่อช่วยเหลือประเทศสมาชิกให้บรรลุถึงระดับมาตรฐานของการสาธารณสุข จะทำให้ประชากรมีสุขภาพพลานามัยที่สมบูรณ์ และสามารถสร้างสรรค์สังคมได้ดียิ่งขึ้น

๕) กองทุนการเงินระหว่างประเทศ (International Money Fund : IMF) มีหน้าที่ เพื่อจัดระเบียบการค้า การเงินระหว่างประเทศและความร่วมมือทางการเงิน ช่วยเหลือระบบการชำระเงินและเป็นแหล่งเงินกู้ให้แก่ประเทศที่ขาดดุลอย่างรุนแรง

๖) ธนาคารระหว่างประเทศเพื่อการบูรณะและการพัฒนา (International Bank for Reconstruction and Development : IBRD) มีหน้าที่ เพื่อให้ความช่วยเหลือทางการเงินสำหรับการบูรณะและการพัฒนาประเทศ

๓. องค์การระหว่างประเทศอิสระ (Autonomous International Organization) องค์การระหว่างประเทศอิสระมีอยู่ ๒ องค์การ คือ

๑) ทบวงการพลังงานปรมาณูระหว่างประเทศ (International Atomic Energy : IAE) มีหน้าที่ เพื่อสนับสนุนการค้นคว้าวิจัยในด้านพลังงานปรมาณูของโลก และสร้างมาตรฐานในความปลอดภัยจากการใช้พลังงานปรมาณูของโลก

๒) ความตกลงทั่วไปว่าด้วยพิกัดอัตราภาษีศุลกากรและการค้า (General Agreement on Tariffs and Trade : GATT) มีหน้าที่เพื่อปรึกษาหารือ และเพื่อหลีกเลี่ยงความเสียหายต่อผลประโยชน์ทางการค้าของประเทศสมาชิก จะมีการกำหนดข้อยกเว้นการดำเนินงานในการเจรจาเพื่อลดภาษีและอุปสรรคทางการค้าอื่นๆ ในปัจจุบันนี้มีการจัดตั้ง “องค์การการค้าโลก” (World Trade Organization : WTO) ขึ้นมา ทำหน้าที่ควบคุมการปฏิบัติตามเกณฑ์ทางการค้าของประเทศซึ่งเริ่มก่อตั้งเมื่อวันที่ ๑ มกราคม ๑๙๙๕ (พ.ศ.๒๕๓๘) ฉะนั้น หลักการสำคัญขององค์การการค้าโลกก็คือ การสร้างการเติบโตทางการค้า โดยการให้ประเทศสมาชิกดำเนินการลดกำแพงภาษีศุลกากร และการตั้งภาษีขึ้นไว้ มิให้สูงเกินกว่าระดับที่ประเทศสมาชิกตกลงกัน

๔. หน่วยงานย่อยอื่นๆ (Subsidiary Organs) ได้แก่

๑) สำนักงานข้าหลวงใหญ่เพื่อผู้ลี้ภัยแห่งสหประชาชาติ (United Nations High Commission for Refugees : UNHCR) มีหน้าที่เพื่อให้ความคุ้มครองและให้ความช่วยเหลือแก่ผู้ลี้ภัยจากประเทศต่างๆ พร้อมทั้งหาแนวทางแก้ไขปัญหาผู้ลี้ภัยอย่างถาวรต่อไป

๒) องค์การทุนเพื่อเด็กแห่งสหประชาชาติ (United Nations Children’s Fund : UNICEF) มีหน้าที่เพื่อให้ความร่วมมือกับประเทศกำลังพัฒนาในการที่จะปรับปรุงสภาพความเป็นอยู่ของประชากรในวัยเด็ก เพื่อให้มีความเติบโตและก้าวหน้าในสังคมต่อไป

๓) โครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ (United Nations Development Programme : UNDP) มีหน้าที่เพื่อให้การสนับสนุนรัฐบาลในการเพิ่มประสิทธิภาพ และสร้างขีดความสามารถ ในการพัฒนา เศรษฐกิจและสังคมได้ด้วยตนเอง

๔) การประชุมสหประชาชาติว่าด้วยการค้าและการพัฒนา (United Nations Conference on Trade and Development : UNCTAD) มีหน้าที่เพื่อส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ และช่วยเร่งรัดการขยายตัวทางเศรษฐกิจของประเทศกำลังพัฒนา

๖.๗ ความสัมพันธ์ของธรรมาภิบาลและสันติภาพ

สังคมของมนุษย์เปรียบได้กับร่างกายของมนุษย์ มีอวัยวะต่างๆ ทำหน้าที่เป็นองค์ประกอบย่อยของร่างกายซึ่งอวัยวะแต่ละส่วนต้องทำหน้าที่และส่งผลให้ระบบของร่างกายทำงานโดยปกติ นั่นก็คือร่างกายของมนุษย์เราก็จะแข็งแรง แต่ถ้าอวัยวะใดทำงานผิดปกติร่างกายของมนุษย์ก็จะเกิดโรค และก็จะส่งผลกระทบต่ออวัยวะอื่นๆ ทั่วร่างกาย สังคมก็เช่นเดียวกัน ถ้าส่วนใดส่วนหนึ่งบกพร่อง สังคมทั้งหมดย่อมได้รับผลกระทบตามไปด้วย

การสร้างสันติสุขในสังคมต้องอาศัยองค์ประกอบที่สำคัญ เช่น ระบบการศึกษา ศาสนา ระบบการเมือง กระบวนการยุติธรรม และสื่อที่นำเสนอต่อสังคม เป็นต้น ทั้งหมดนี้ถือว่าเป็นองค์ประกอบสนับสนุนสันติภาพให้เกิดขึ้นในสังคมได้อย่างแท้จริง อย่างเช่น ถ้าเรามองว่าระบบการเมืองจะช่วยสร้างสันติสุขให้กับสังคมอีกทางหนึ่ง การเมืองจะต้องสร้างระบบ การปกครองบ้านเมือง ระบบการบริหารที่มีประสิทธิภาพ เพื่อประโยชน์ส่วนรวมที่เรียกว่า ธรรมาภิบาล (Good Governance) ขึ้นมา

ในภาวะปัจจุบัน การเมืองการปกครองถึงแม้จะมีลักษณะเป็นประชาธิปไตย แต่การบริหารจัดการในความเป็นจริง อาจจะไม่ใช่การบริหารที่ดีก็ได้ นั้นย่อมส่งผลที่ก่อให้เกิดการทุจริต ประพฤติมิชอบ ขาดเสถียรภาพทั้งในภาครัฐ และภาคธุรกิจเอกชนและภาคประชาชน ขาดการประสานประโยชน์ และนำไปสู่การบริหารจัดการที่ขาดประสิทธิภาพ

การบริหารจัดการที่ดีในรูปของการปกครองที่ดี หรือ “หลักธรรมาภิบาล” จึงมีความจำเป็นและสำคัญยิ่งต่อประเทศกำลังพัฒนาโดยเฉพาะประเทศไทยและหลายๆ ประเทศที่กำลังพัฒนาซึ่งหลักธรรมาภิบาลมุ่งเน้นที่ทุกภาคส่วน ทั้งภาครัฐ ภาคธุรกิจเอกชน และภาคประชาชน จะต้องร่วมมือกันในการพัฒนา โดยต่างฝ่ายต่างทำหน้าที่ของตนให้โปร่งใส ตรวจสอบได้ การมีส่วนร่วมประสานประโยชน์ ซึ่งกันและกันย่อมนำมาพาประเทศชาติไปสู่ความเจริญงอกงามและก่อให้เกิดความสันติสุข เมื่อทุกภาคส่วนมีความเข้าใจในหลักธรรมาภิบาล ย่อมนำมาพาให้มนุษย์อยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขเกิดสันติภาพในสังคม นั่นคือ ภาวะการดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันของมนุษย์ในสังคมที่มีลักษณะปรองดองและสามัคคีเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันนั่นเอง

สรุปท้ายบท

ธรรมาภิบาลเป็นเครื่องมือที่เชื่อมโยงภาคเศรษฐกิจ สังคม การเมือง เพื่อให้ประเทศมีพื้นฐานระบอบประชาธิปไตยที่เข้มแข็ง มีความชอบธรรมของกฎหมาย มีโครงสร้างและกระบวนการบริหารที่มีประสิทธิภาพ มีความโปร่งใส และสามารถตรวจสอบได้ อันจะนำไปสู่การพัฒนาประเทศและสร้างเสถียรภาพของรัฐบาลและความเจริญก้าวหน้าของประเทศ ธรรมาภิบาล เริ่มใช้กันอย่างแพร่หลายในประเทศไทย หลังจากเกิดภาวะวิกฤตทางเศรษฐกิจในปี ๒๕๔๐ สืบเนื่องจากรัฐบาลไทยได้แสดงเจตจำนงกู้เงินจาก “กองทุนการเงินระหว่างประเทศ” (IMF) และให้คำมั่นว่า “จะต้องสร้างธรรมาภิบาล” ขึ้นในการบริหารจัดการในภาครัฐ ธรรมาภิบาลเป็นคณาการปกครองบ้านเมืองตามวิถีทางประชาธิปไตย ธรรมาภิบาลจึงมีความสำคัญต่อการพัฒนาและการ

อยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขของทุกภาคในสังคม โดยเน้นที่การสร้างความเป็นธรรม ในการพัฒนาทางเศรษฐกิจ และสังคมให้กับทุกภาคในสังคม

หลักธรรมาภิบาล ตามที่ปรากฏในประเทศไทย มีอยู่ ๖ หลัก คือ **หลักคุณธรรม หลักนิติธรรม หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบ และหลักความคุ้มค่า**

สันติภาพ หมายถึง ภาวะการดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันของมนุษย์ในสังคมที่มีลักษณะปรองดองและสามัคคีเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน สันติภาพมี ๒ ลักษณะ ได้แก่ สันติภาพภายนอก ได้แก่ การปราศจากสงคราม และสันติภาพภายใน คือ การมีศีล สมาธิ และปัญญา ที่เป็นเครื่องมือในการฝึกฝนอบรมมนุษย์ให้เป็นสัตว์ประเสริฐ จนสามารถอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างสันติ โดยมีหลักธรรมที่เป็นแนวทางแห่งสันติภาพ ได้แก่ พรหมวิหาร ๔ สังคหวัตถุ ๔ อริยสัจ ๔ มรรค ๘ ขรവാสธรรม ๔

องค์กรที่มีบทบาทเกี่ยวกับสันติภาพ ในปัจจุบันนี้มีหลายองค์กร แต่ที่เด่นๆ ได้แก่ องค์กรสหประชาชาติ ทบวงการชำนานาญพิเศษแห่งสหประชาชาติ ได้แก่ องค์กรแรงงานระหว่างประเทศ องค์กรอาหารและเกษตรแห่งสหประชาชาติ องค์กรศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ องค์กรอนามัย กองทุนการเงินระหว่างประเทศ ธนาคารระหว่างประเทศเพื่อการบูรณะและการพัฒนา องค์กรระหว่างประเทศอิสระ ได้แก่ ทบวงการพลังงานปรมาณูระหว่างประเทศ ความตกลงทั่วไปว่าด้วยพิกัดอัตราภาษีศุลกากรและการค้า องค์กรการค้าโลก หน่วยงานย่อยอื่นๆ ได้แก่ สำนักงานข้าหลวงใหญ่เพื่อผู้ลี้ภัยแห่งสหประชาชาติ องค์กรทุนเพื่อเด็กแห่งสหประชาชาติ โครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ การประชุมสหประชาชาติว่าด้วยการค้าและการพัฒนา